

Monika Górna-Cichoń, Józef Grochowicz
Katedra Inżynierii i Maszyn Spożywczych
Akademia Rolnicza w Lublinie

ZMIANY WYBRANYCH WŁAŚCIWOŚCI FIZYCZNYCH PIETRUSZKI W WYNIKU PROCESU SMAŻENIA

Streszczenie

W pracy przedstawiono wpływ procesu smażenia zanurzeniowego na wybrane właściwości fizyczne pietruszki. Określano następujące właściwości fizyczne: wilgotność, odporność na ściskanie, gęstość właściwą, skurcz termiczny, pole powierzchni przekroju poprzecznego krajanki warzywnej przed i po procesie obróbki termicznej. Zbadano również zawartość tłuszczu w surowcu po procesie smażenia. Uzyskany produkt poddano analizie sensorycznej.

Słowa kluczowe: smażenie zanurzeniowe, pietruszka, wilgotność, skurcz termiczny, chrupkość

Wstęp

Większa część żywności przed spożyciem, poddawana jest obróbce termicznej, aby nadać jej odpowiednie cechy takie jak: konsystencja, wygląd zewnętrzny, zapach, smak. Obróbka termiczna jest niezwykle istotna, może bowiem zarówno pogorszyć, jak i polepszyć jakość potrawy. Jedną z najbardziej popularnych metod stosowanych przy sporządzaniu potraw jest proces smażenia zanurzeniowego, w wyniku którego otrzymujemy między innymi frytki i chipsy. Tradycyjnie głównym surowcem do ich produkcji są ziemniaki, jednak od pewnego czasu w niektórych krajach w handlu pojawiły się produkty o charakterze chipsów wytwarzane z surowców owocowych (przede wszystkim jabłek i bananów) oraz warzywnych (cebuli i marchwi).

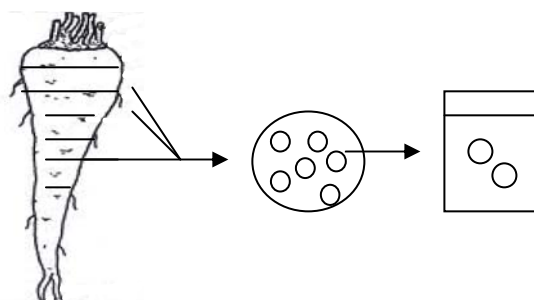
„Smażenie zanurzeniowe” stanowi proces termiczny, w którym produkt poddawany jest obróbce w silnie ogrzanym tłuszczu, pod normalnym ciśnieniem i przy swobodnym dostępie tlenu atmosferycznego. W procesie „smażenia zanurzeniowego” znaczna część tłuszczu przenika do wyrobów. Ośrodek, w którym odbywa się proces, osiąga temperaturę wyższą niż 150°C, co wywołuje cenione zmiany

w produkcji, np. powstawanie zarumienionej, często kruchej skórki [Pijanowski i in. 1999]. Jakość produktów wytwarzanych w ten sposób w większości zależy od warunków smażenia, które decydują o rozprowadzeniu oleju wewnątrz produktu, o jego teksturze i smaku [Rajkumar i in. 2003; Ufheil G i in. 1996].

Cel badań

Celem przeprowadzonych badań było określenie wpływu procesu smażenia zanurzeniowego na wybrane właściwości fizyczne pietruszki (odmiana Berlińska), mianowicie: na zmiany wilgotności, pola powierzchni przekroju poprzecznego, odporności na ściskanie, gęstości właściwej, skurczu termicznego. Oznaczono również zawartości tłuszczu w surowcu przed i po smażeniu. Przeprowadzono też ocenę organoleptyczną produktu otrzymanego po procesie smażenia zanurzeniowego z krajanki pietruszki.

Metodyka i warunki badań

Rys. 1. Sposób przygotowania krajanki warzywnej

Fig. 1. Method of preparation of cut vegetable

Krajanekę warzywną otrzymano w następujący sposób: korzenie po umyciu krojono za pomocą krajalnicy na plastry o wysokości 10 mm, następnie przy użyciu korkoboru wycinano krążki o średnicy 20 mm. Po wyflukaniu w zimnej wodzie krajanekę poddawano procesowi blanszowania w wodzie o temperaturze 75–85°C przez czas 5 minut. Proces smażenia przeprowadzono we frytownicy elektrycznej typ LFE BN. Do smażenia użyto fryturę w płynie, wyprodukowaną na bazie oleju rzepakowego. Wsad do jednego cyklu smażenia wynosił 100 g surowych frytek na 3 l frytury. Zastosowano następujące parametry smażenia: czasy smażenia 0,5; 1; 2; 3; 4; 5 min. oraz temperatury smażenia: 150°C, 160°C, 170°C i 180°C. Temperaturę procesu smażenia kontrolowano przy użyciu rejestratora temperatury Termometr CIE 307 wyposażonego w termoparę.

Pomiary poszczególnych właściwości fizycznych przeprowadzono w następujący sposób. Pomiar wilgotności wykonano zgodnie z Polską Normą PN/90-A-75101/03.

Odporność na ściskanie określono w aparacie INSTRON 4302, stosując test ściskania, przy prędkości przesuwu głowicy pomiarowej 50mm/min i wielkości deformacji 50%. Próbki miększu do testu ściskania miały kształt krążków o stosunku średnicy do wysokości D/H=2. Pomiary wykonano w 35 powtórzeniach. Pole powierzchni przekroju poprzecznego próbek warzyw oznaczono przy wykorzystaniu systemu wizyjnego SVIST, w dziesięciu powtórzeniach. Zawartość tłuszczu w surowcu smażonym oznaczono metodą ekstrakcyjno-wagową za pomocą aparatu Soxhleta.

Skurcz termiczny i gęstość właściwą oznaczono przy wykorzystaniu toluenu, próbki umieszczano w pojemniku o pojemności 60 ml z toluenem i odczytywano objętość jaką zajmowały. Gęstość właściwą wyliczono ze wzoru:

$$\rho_w = \frac{m}{V}$$

gdzie:

m – masa krążka warzywnego [kg],

V – objętość zajmowana przez krążek warzywny [m³].

Natomiast skurcz termiczny wyliczono ze wzoru:

$$S = \frac{V_0 - V(t)}{V_0} * 100\%$$

gdzie:

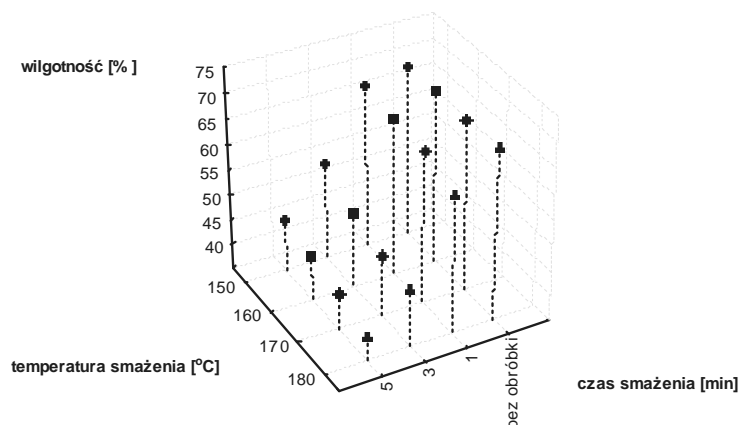
V₀ – objętość zajmowana przez próbkę surowca bez obróbki [ml],

V(t) – objętość zajmowana przez próbkę surowca po procesie smażenia [ml].

Pomiary dla gęstości właściwej i skurczu termicznego wykonano w 7 powtórzeniach.

Gotowe frytki poddano ocenie organoleptycznej. Wykorzystano metodę punktowania wg ISO 4121, która polega na wyrażaniu natężenia odbieranego wrażenia w postaci punktów na skali. Duża liczba punktów odpowiada wysokiej intensywności cechy sensorycznej. W przeprowadzonych badaniach wykorzystano 6 – punktową skalę. Oceniano barwę, smak, zapach, konsystencję, mączystość wnętrza i oleistość. Ocenę przeprowadzono w grupie 10 osób.

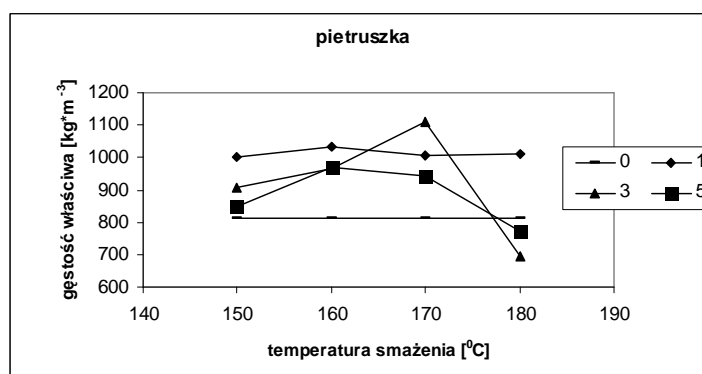
Wyniki badań i ich analiza

Rys. 2. Zmiany wilgotności w krajance z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 2. Changes of moisture in cut parsley after deep frying

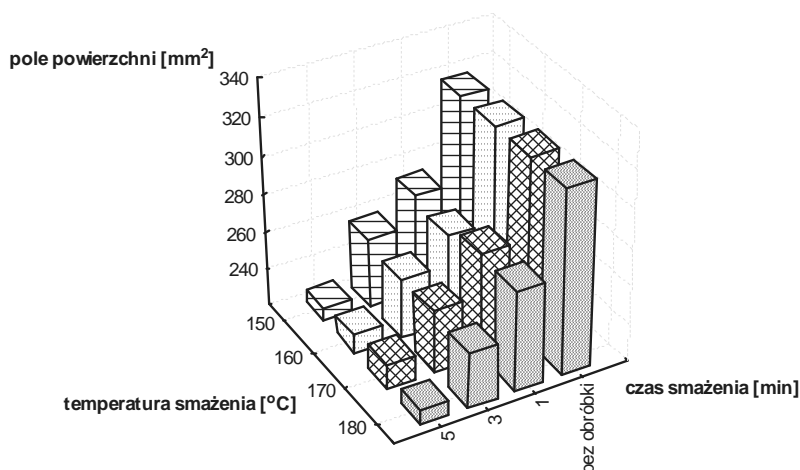
Wilgotność krajanki z pietruszki maleje wraz ze wzrostem temperatury i czasu smażenia zanurzeniowego, co jest spowodowane gwałtownym parowaniem wody z krajanki pod wpływem wysokiej temperatury procesu. Gęstość właściwa krajanki z pietruszki przedstawiona na rysunku 3 wzrasta w temperaturach 150, 160°C, co może być wynikiem dość dużego skurczu objętości krążków warzywnych a małą utratą wody.

Rys. 3. Zmiany gęstości właściwej krajanki z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 3. Changes of specific density of cut parsley after deep frying

Natomiast w temperaturach 170, 180°C zaobserwowano spadek gęstości właściwej, co może być wynikiem tworzenia się dużej ilości porów w strukturze surowca, pod wpływem utraty wody.

Rys. 4. Zmiany wielkości pola powierzchni przekroju poprzecznego krążków z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

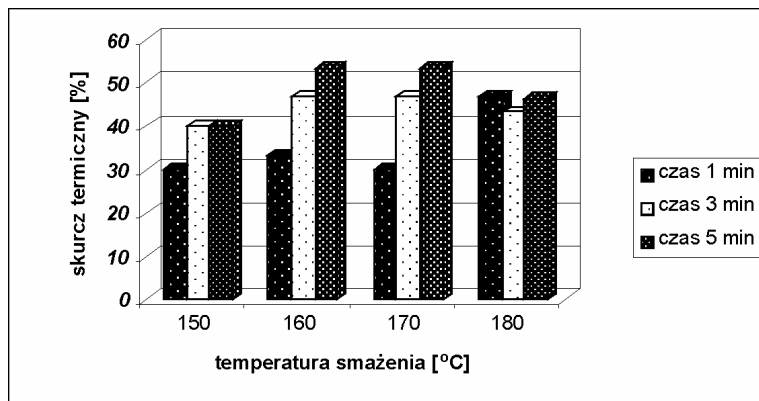
Fig. 4. Changes of the size of the area of cross-section of parsley rings after deep frying

Uzyskane wyniki pomiarów zmian wartości pola powierzchni przekroju poprzecznego dla krajanki z pietruszki pokazują, iż wartość tej cechy maleje. Temperatura smażenia 180°C i czas 5 minut spowodowały zmniejszenie wartości tego parametru o 84,455 mm².

Wyniki zmian skurczu termicznego przedstawione na rysunku 5 pokazują, iż wartość tej wielkości wzrasta wraz ze wzrostem temperatury i czasu smażenia, nawet do 50%.

Siła ściskająca (odporność na ściskanie) w przeprowadzonych badaniach została użyta do określenia chrupkości krajanki warzywnej, wzrostowi siły odpowiada wzrost chrupkości.

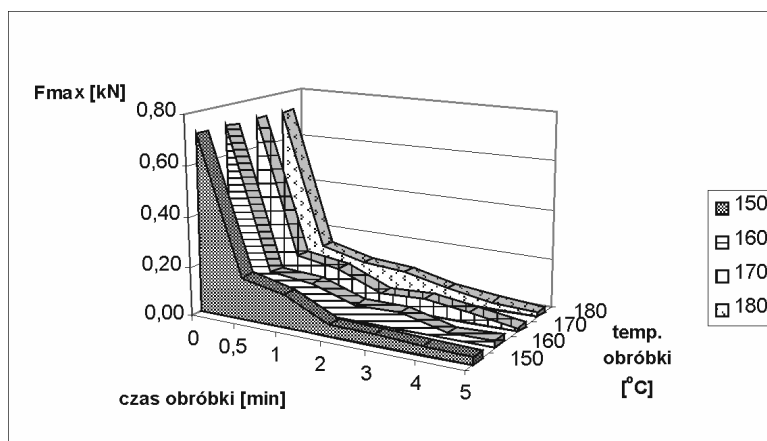
Uzyskane wyniki zweryfikowano statystycznie przeprowadzając dwuczynnikową analizę wariancji na poziomie istotności $\alpha = 0,05$. Znaczące różnice pomiędzy średnimi zostały określone za pomocą testu Tukey'a.

Rys. 5. Zmiany skurczu termicznego krajanki z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 5. Changes of thermal contraction of cut parsley after deep frying

Wszystkie analizy wykonano wykorzystując program Statistica 6.0. Wyniki przedstawione na rysunku 6 pokazują, iż wzrost temperatury i czasu smażenia spowodował zmniejszenie wartości siły ściskającej, co jest wynikiem utraty wody, jak również zmian w surowcu w wyniku procesu smażenia, co spowodowało mięknięcie krajanki warzywnej.

Rys. 6. Zmiany wartości siły F_{max} krajanki z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 6. Changes of the value of force F_{max} of cut parsley after deep frying

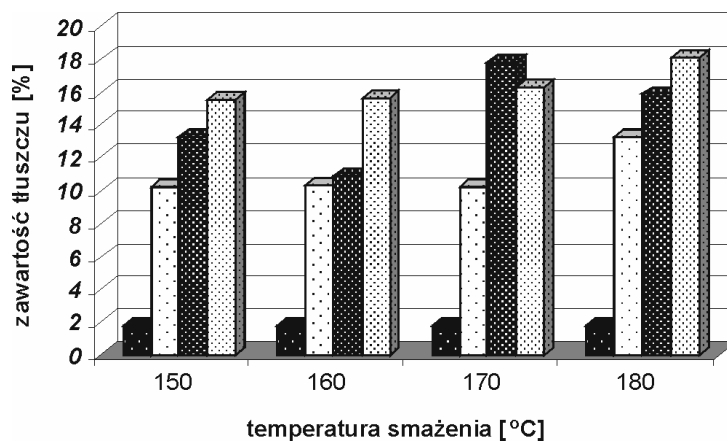
Przeprowadzona dwuczynnikowa analiza wariancji na poziomie istotności $\alpha = 0,05$ wykazała występowanie różnic istotnych statystycznie dla wartości siły ściskającej. Test Tukey'a wykazał, iż różnice istotne statystycznie dla zmian wartości siły ściskającej występują pomiędzy krajanką bez obróbki a smażoną we wszystkich temperaturach i czasach procesu smażenia, co przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Wyniki testu Tukey'a dla zmian wartości siły, (grupy jednorodne)
Table 1. Results of Tukey's test for changes of force value, (homogenous groups)

Temperatura [°C]	Czas [min]	Siła średnia [kN]	1	2
170	cz 5	0,017600	****	
180	cz 5	0,019800	****	
160	cz 4	0,021960	****	
160	cz 5	0,027480	****	
180	cz 4	0,028700	****	
150	cz 5	0,029220	****	
150	cz 4	0,033300	****	
170	cz 4	0,042620	****	
150	cz 3	0,043500	****	
150	cz 2	0,047180	****	
170	cz 2	0,057980	****	
180	cz 3	0,058420	****	
160	cz 2	0,063240	****	
170	cz 3	0,066183	****	
160	cz 3	0,068605	****	
180	cz 2	0,097180	****	
180	cz 1	0,105100	****	
150	cz 1	0,109500	****	
160	cz 1	0,126005	****	
170	cz 1	0,133882	****	
160	cz 0,5	0,140580	****	
180	cz 0,5	0,153880	****	
170	cz 0,5	0,158900	****	
150	cz 0,5	0,167880	****	
150	cz 0	0,718300		****

(czas 0 oznacza surowiec bez obróbki)

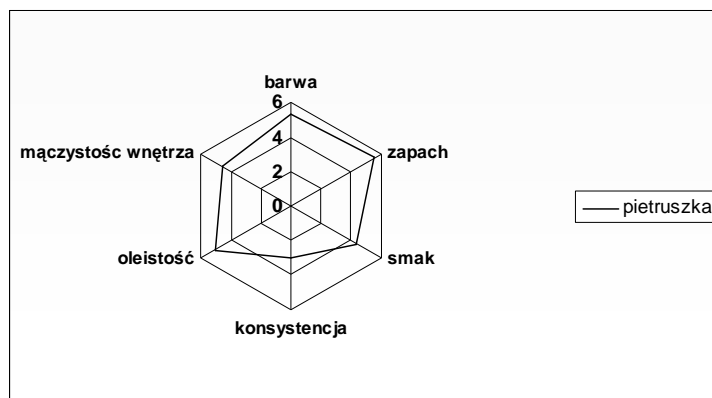
Zawartość tłuszczu w krajance z pietruszki wzrosła wraz ze wzrostem temperatury i czasu procesu smażenia zanurzeniowego. Olej może wnikać do produktu poprzez uszkodzone miejsca, które powstają po wyparowaniu wody.

Rys. 7. Zmiany zawartości tłuszczu w krajance z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 7. Changes of fat content in cut parsley after deep frying

Wyniki oceny organoleptycznej zamieszczone na rysunku 8 pokazują, iż produkt otrzymany z pietruszki w procesie smażenia zanurzeniowego charakteryzował się pożądanym zapachem, smakiem, barwą i pożądaną oleistością (5–6 punktów w skali ocen). Natomiast konsystencja i mączystość wnętrza były mało pożądane (3 punkty w skali ocen).

Rys. 8. Wyniki oceny organoleptycznej produktu otrzymanego z pietruszki po procesie smażenia zanurzeniowego

Fig. 8. Results of organoleptic assessment of a product obtained from parsley after deep frying

Wnioski

Przeprowadzone badania w zakresie stosowanych parametrów pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Chrupkość badanej krajanki warzywnej z pietruszki mierzona wielkością siły ściskania maleje wraz ze wzrostem temperatury i czasu smażenia zanurzeniowego.
2. Gęstość właściwa krajanki warzywnej z pietruszki wzrasta w niższych temperaturach (150, 160°C) procesu smażenia, co może być wynikiem dość dużego skurczu objętości a małą utratą wody. Wyższa temperatura obróbki (170, 180°C) spowodowała spadek gęstości właściwej, który może być wynikiem utraty wody podczas smażenia (tworzy się więcej porów pod koniec procesu smażenia).
3. Zawartość tłuszczu wzrasta wraz ze wzrostem temperatury i czasu smażenia.
4. Optymalna temperatura w zakresie przeprowadzonych badań dla krajanki z pietruszki to 160°C i czas 3 minuty. W takich warunkach produkt otrzymany z tych surowców charakteryzował się odpowiednią barwą i konsystencją.

Bibliografia

Mellema M. 2003. Mechanism and reduction of fat uptake in deep-fat fried foods. *Trends in Food Science and Technology*, 14, 364-373.

Ufheil G., Escher F. 1996. Dynamics of oil uptake during deep – fat frying of potato slices. *Lebensmittel – Wissenschaft & Technologie*, 29, 640-644.

Pijanowski E., Dłużewski M., Dłużewska A., Jarczyk A. 1997. *Ogólna Technologia Żywności*. WNT, Warszawa.

Rajkumar V., Moreira R., Barrufet M. 2003. Modeling the structural changes of tortilla chips during frying. *Journal of Food Engineering*, 60, 167-175.

CHANGES OF CHOSEN PHYSICAL PROPERTIES OF PARSLEY IN RESULT OF FRYING

Summary

The study presents the influence of deep frying on chosen physical properties of parsley. The following physical properties were determined: moisture, resistance to compression, specific density, thermal contraction, area of cross-section of cut vegetable before heat treatment and after it. Fat content in raw material after frying was analysed. Sensory analysis of the final product was done.

Key words: Deep frying, parsley, moisture, thermal contraction, crispiness